

OPATSKA RIZNICA SV. MARKA U KORČULI

Alena FAZINIĆ, Korčula

Gotovo svi samostani, stolne ali i župne crkve u Dalmaciji posjeduju vrijedne, katkad i bogate, zbirke umjetničkih, povijesnih i kulturnih dragocjenosti, koje su stoljećima brižno skupljane i unatoč svakovrsnim nedaćama sačuvane do našeg vremena. Većina tih predmeta bila je u liturgijskoj upotrebi, ili je služila opremi sakralnih prostora.¹ Stoga su stari pisci i povjesničari, obilazeći našu obalu, nerijetko zabilježili sliku, skulpturu ili neku drugu umjetninu zamijećenu na crkvenom zidu, u sakristijskom ormaru, samostanskoj blagovaonici ili knjižnici.² Tek u drugoj polovici 20. stoljeća, poslije drugoga svjetskog rata, u kojem su brojne dragocjenosti uništene ili nestale, počinje stručno, sistematsko obrađivanje ove građe, stvaranje zbirki i njihovo izlaganje javnosti.³

Jedna od prvih tada osnovanih crkvenih zbirki u Dalmaciji jest Opatska riznica sv. Marka u Korčuli, otvorena javnosti 1954. O njoj je dosad pisano u više navrata. Mnogi tu pohranjeni predmeti znanstveno su obrađeni, no cjelovit, monografski prikaz Riznice još uvijek nemamo.⁴ Stoga ovom radnjom želimo donekle ispuniti tu prazninu, iznoseći bitne podatke o nastanku i osnivanju zbirke, njezinu uređenju, najvrednijoj građi koju čuva i izlaže.

1 Riječ je prije svega o obrednom posudu, nakitu i ruhu, zatim slikama te pokućstvu crkvenih prostora. U većem ili manjem broju te su predmete posjedovale sve crkve i samostani. No zub vremena, elementarne nepogode, pljačke, ratna razaranja a i osiromašenje pridonijeli su da je mnogo toga trajno izgubljeno ili oštećeno.

2 F. G. JACKSON, *Dalmatia the Quarnero and Istria*, Oxford, 1887. Dio ove knjige koji govori o otoku i gradu Korčuli, preveden na talijanski pod naslovom *Sulla città ed Isola di Curzola*, tiskan je u Splitu 1889. Pisac na str. 22 spominje srebrne predmete i ruho iz crkvene riznice, a opisuje i, po njegovu sudu, najvrednije umjetnine u gradu.

3 Najvažnija zbirka crkvene umjetnosti u Dalmaciji nalazi se u Zadru, no na našoj obali gotovo da nema samostana, biskupije ili župe gdje nije uređena zbirka kulturno-umjetničke baštine. U neposrednoj blizini grada Korčule na otoku Korčuli nalazi se Župska zbirka u Blatu te u franjevačkom samostanu Gospe od anđela u Orebićima na Pelješcu.

4 O Riznici je objavljeno više prigodnih članaka; prilikom otvaranja: Marinko GJIVOJE, *Riznica katedrale u Korčuli*, *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, br. 5, Zagreb, 1954, str. 1—4. Uz 25 godina djelovanja: Alena FAZINIĆ, *O dvadeset petoj godišnjici postojanja Opatske riznice u Korčuli*, *Vijesti muzealaca i konzervatora*, br. 1, Zagreb, 1980, str. 27—31; nadalje brojni napisi u novinama i sl. Također je objavljen veći broj znanstvenih radova koji obrađuju pojedine zbirke ili predmete iz Riznice, a njih ćemo citirati tijekom daljnjeg izlaganja.

Biskupija je u Korčuli osnovana 1300. Njezin arhiv, koji seže do polovice 15. stoljeća, prenesen je po ukinuću biskupije 1828. najvećim dijelom u Dubrovnik, a samo nekoliko svezaka nalazi se u Opatskom arhivu u Korčuli.⁵

Najstariji u Korčuli sačuvani inventar crkvene imovine sastavljen je 1541, a u njemu su popisani liturgijski predmeti koje je u to vrijeme posjedovala stolna crkva. Od tada pa nadalje u brojnim inventarima i drugim ispravama može se pratiti nabava novih i stanje starih liturgijskih predmeta. To su dragocjeni i najcjelovitiji izvori za upoznavanje podrijetla i ostalih podataka o zbirci.⁶

Jedna isprava iz 1575. godine spominje pitanje pohrane dragocjenosti u sakristiji korčulanske stolnice, gdje tada nisu bile sigurne, jer nema prikkladne škrinje u koju bi se spremile. Zato biskup Augustin Kvinčić (1573—1605) određuje 1578. da se načini ormar s dva ključa u kojemu će se ubuduće čuvati crkvene dragocjenosti.⁷

Kada su na početku 20. stoljeća korčulanski župnici — opati dr. Natale Trojanis a zatim don Mašo Bodulić, pisali o prošlosti i spomenicima Korčule, nabrali su i dragocjenosti crkvenog vlasništva: slike, srebro, ruho, koje, po njihovu sudu, zavređuje pažnju, a čuva se po crkvama ili u sakristiji. Kasnije je dr. Ljubo Karaman također uočio i zabilježio te predmete pohranjene u sakristiji.⁸

Mnoge korčulanske obitelji posjedovale su predmete koji svjedoče stoljetnu kulturnu tradiciju grada: uljene slike, ikone, srebro, pokućstvo, knjige, posuđe od majolike, porculana, stakla. Velik broj tog inventara s vremenom je zametnut i zaboravljen u potkrovljima i po podrumima, odavno izvan upotrebe i vrednovanja.⁹

5 Ivan Kružić (Crossio 1300 do 1313), dubrovački dominikanac i stonski biskup, prenio je 1300. sjelo svoje biskupije u Korčulu, isposlovavši osnivanje biskupije korčulanske koja je personalnom unijom sjedinjena sa stonskom. Nastojanjem Dubrovačke Republike korčulanska je biskupija odijeljena od Stonske 1541. O tome: Vinko FORETIĆ, *Otok Korčula u srednjem vijeku do 1420. godine*, Zagreb, 1940, str. 72—74.

Nakon smrti biskupa Josipa Kosirića 1802, korčulanskom biskupijom upravljaju generalni vikari, dok konačno 1828. biskupija nije papinskom odlukom ukinuta, pa Korčula dolazi pod jurisdikciju dubrovačkog biskupa.

6 Ovi inventari i isprave koji se spominju doneseni su u cjelini u člancima: Alena FAZINIĆ i Ivo MATI-JACA, *Srebrni ophodni i oltarni križevi korčulanskih crkava*, Peristil, br. 20, Zagreb, 1977, str. 23—32; *Srebrni svijećnjaci i svjetiljke korčulanskih crkava*, Peristil, br. 24, Zagreb, 1981, str. 119—129; *Liturgijsko srebro iz Opatske riznice u Korčuli*, Peristil, br. 27/28, Zagreb, 1984/85, str. 221—232; *Liturgijsko ruho Opatske riznice u Korčuli* (u tisku).

7 »Rmus DD.Epus.hoc mane accessit in sacristiam et aperto armerio in quo argentea cassa prout calices et alia reponuntur invenit munda sed ter.vit.q.conficiatur unum armerium in quo sub duobus clavibus claudantur dicta vasa argentea dimitendo solummodo duo aut tres calices ad usum quotidianum et claves stent una penes proc.rem.ecc.ae nobilem et alia penes R.M.Epum sive sui vicarium et ita mandavit observari pro vitando aliquo inconvenienti forsā succedendo praesenbus.spb.anis Nic.oGabrielli et Joan Batt. Zillio nob.et quam luribus aliis.«

Vol. 6 QUINTIO p. 90 VISITATIO EP.

QUINTII die 25 dicti men.

novembris 1578

Opatski arhiv Korčula (dalje OAK)

8 Natale TROJANIS, *Sui monumenti di storia e di arte esistenti nella citta di Curzola*, Trieste, 1911; Don Mašo BODULIĆ, *Korčula*, Dubrovnik, 1922; Ljubo KARAMAN, *Šetnjom kroz Korčulu i njene spomenike*, Zagreb, 1932; ISTI, *Umjetnost u Dalmaciji u XV i XVI stoljeću*, Zagreb, 1933.

9 Osim nekoliko cjelovitih obiteljskih zbirki: Boschi, Kapor, Arneri, Giugno, i u drugim starim obiteljima u Korčuli čuvali su se pojedinačni primjerci pokućstva, porculana, srebro, slike. Neki ih već pri osnivanju daruju Riznici, drugi to čine kasnije, oporučno ili uz skromnu naknadu.

Pri osnutku Riznice skupljeni su i odabrani najvredniji predmeti iz crkvenog posjeda i privatnih kuća. U zbirku je također uvršten veći broj dragocjenosti i umjetnina koje je don Ivo Matijaca¹⁰ godinama osobno skupljao, odnosno dobio od prijatelja: umjetnika i kulturnih djelatnika. Dio te građe ne potječe iz Korčule, već iz raznih krajeva Hrvatske, Jugoslavije pa i inozemstva.¹¹

Riznicu dakle tvore predmeti ne samo crkvenog nego i svjetovnog značenja, a već pri osnutku zacrtano je da se ona i ubuduće proširuje starom i suvremenom građom.¹²

Za smještaj Riznice bio je najprikladniji prostor u Opatskom dvoru, koji se nalazi na glavnom trgu starog grada, neposredno uz stolnicu. Ova skladna dvokatnica obnovljena je pregradnjom u razdoblju 1876—1880. od nekadašnje biskupske palače.¹³ Akademski slikar prof. Ljubo Babić izveo je prijedlog uređenja prostora te muzejsko i likovno rješenje postave.¹⁴ Njegova mapa studija Riznice pokazuje da se opredijelio za način kojim postiže ugođaj (biskupske) palače, a ne izrazito muzejskog prostora. Te Babićeve pastelne skice doimaju se poput scenografije, a svjedoče umjetnikovo vrsno poznavanje rizničke građe, ali i sredine kojoj je namijenjena.¹⁵

10 Pokretač i izvršilac zamisli osnivanja Riznice u Korčuli je opat don Ivo Matijaca. Rođen je u Korčuli 3. siječnja 1916. Gimnaziju je pohađao kod franjevac na Badiji a zatim nadbiskupsku u Zagrebu. Teologiju studira u Zagrebu, a 1942. zaređen je za svećenika. Potom od 1942. do 1944. službuje kao kapelan u Crikveni kod Križevaca, zatim je kapelan pa župnik u Vrapču od 1944. do 1946. U župi sv. Blaža u Zagrebu kapelan je od 1946. do 1950. U međuvremenu je položio licencijat na Teološkom fakultetu u Zagrebu. Nadžupnikom-opatom u Korčuli imenovan je 1950. Još kao student pokazuje zanimanje za povijesnu i umjetničku baštinu Korčule. O tome tada i kasnije objavljuje niz članaka i znanstvenih radova, a neki su još u rukopisu. Pri izradi plana uređenja Riznice surađuje s Ljubom Babićem. Kasnije proširenje i preuređenje prostora izvodi sam, nastavljajući koliko je bilo moguće prvobitnu zamisao.

11 To su: niz crteža i slika starijeg i novijeg vremena, gotovo cijela numizmatička zbirka, brojni predmeti umjetnog obrta, pokućstvo i dr.

12 Velik dio sredstava iz prihoda ulaznica godinama je ulagan u popravke i otkupe prvenstveno stare građe. Osim toga, mnogi suvremeni umjetnici podrijetlom iz Korčule, ali i ostali, darovali su svoja djela ovoj zbirci.

13 O radovima na Opatskom dvoru: Alena FAZINIĆ, *Graditeljska djelatnost u Korčuli u XIX stoljeću*, Dubrovnik, br. 6, Dubrovnik, 1978, str. 33-40; ISTA, *Prilozi o obnovi Opatskog dvora u Korčuli u XIX st.* (rukopis).

14. Kako je nastajala zajednička zamisao postave vidi se iz pisama koje Ljubo Babić piše don Ivu Matijaci: »Zagreb 4.XII 1950... Prekjučer sam počeo izrađivati idejne skice za Vaš muzej. Tako mi se ta stvar dopala da ću je izvesti u potpunosti uz sav potrebni opis i moje prijedloge. Kada mapa bude gotova, a ja se nadam da će uskoro biti gotova, smjestiću Vam je poslati tako da imate sve moje prijedloge za svaki pojedini Vaš prostor... U tom idejnom projektu držim se što je više moguće našeg dogovora od sobe do sobe, a svakako mislim da bi trebalo pitanje bifore riješiti, jer kad bi ta bifora bila ugrađena u drugi prostor sa sjedištima iz katedrale to bi bila upravo sjajna prostorija.. Po mojim skicama vidjeti ćete da sam se držao naših zajedničkih zaključaka, jedino sam kod nekih stvari napravio neke izmjene koje ćete Vi, nadam se prihvatiti. Unaprijed Vam prije mog plana hoću ponovo sugerirati da se u tom Vašem muzeju poslužite sa što više kamenih objekata kao konsola, mensola, jer Korčula u svakom slučaju nosi taj kameni karakter u svim svojim starim gradevinama...»Ljubo Babić«

»Zagreb 21.XII 1950... danas šaljem mapu za Vaš muzej i na toj mapi vidjeti ćete točno sve moje prijedloge. Mislim da ćete moći tako učiniti jednu jedinstvenu i slavnu stvar koja će imati veliko značenje... Ljubo Babić«

Svezak: MUSEUM—HISTORICA, OECONIM.
INFORM.1950—1972
OAK

15 Mapa sadrži 12 skica (pasteli vel. 40 x 27 cm). Preko njih su na paus-papiru opisno označeni najvažniji izlošci. Na koricama (kartonskim) mape je umjetnikov monogram i uz njega stoji: 1950 KORČULA-

Prigodom svečanog otvaranja Riznice 24. srpnja 1954, dr. Cvito Fisković, tada ravnatelj Konzervatorskog zavoda za Dalmaciju, zapisuje u spomen-knjigu slijedeće misli:

»Jedinstvenu urbanističku cjelinu Korčule, njene gotičke i renesansne kuće i palače popunjavahu nekoć umjetnine i predmeti umjetničkog obrta. Nehaj i bijeda različitih pokoljenja ih zapustiše i uništiše. Nakon nekoliko stoljeća ljubav potomaka ih evo opet spašava. Marom i ljubavlju korčulanskog opata nastala je prva korčulanska muzejska zbirka koja je značajna jer pokazuje:

— kako je raznoliko naše umjetničko blago, brušeni kamen, reljefne kovine, slikana platna i knjige, vezene tkanine i izrezbareno drvo nadopunjavalo lijepe korčulanske građevine,

— kako se još može i mora spašavati našu napuštenu kulturno-umjetničku baštinu na Jadranu i kako u tome vlasnici crkvenih i privatnih zbirki mogu i trebaju uskladiti svoj rad s naporima Konzervatorskog zavoda kao što je to učinio sa velikom ljubavlju i ustrajnošću temeljitelj ove zbirke.«¹⁶

Riznica je prvobitno imala četiri izložbene dvorane, kapelicu-moćnik i terasulapidarij. Uskoro je taj prostor postao nedovoljan za zbirku koja se stalno povećavala, pa je 1959. uređen nov, prikladniji ulaz s trga i još jedna izložbena dvorana. Zatim je 1968. dograđena daljnja prostorija za izlaganje, a prije toga (1966) u velikoj »konobi« prizemlja uređena je zbirka tzv. »kuhinje«.¹⁷

Danas je prostor i postav Riznice slijedeći:

PRVA DVORANA: — *ulaz:* zbirka malih ikona i madonerskih radova 15—19. stoljeća; zbirka crteža i grafika 16—20. stoljeća; metalni ukrasni predmeti raznih razdoblja te razne rijetkosti (arheologija, Orijent i sl.);

DRUGA DVORANA: dalmatinska gotika i renesansa; tu su slike dalmatinskih i dubrovačkih slikara 15—16. stoljeća; rukopisi 12—16. stoljeća; inkunabule i stare tiskane knjige 15—18. stoljeća; liturgijsko srebro domaćih radionica 15—19. stoljeća; zlatni nakit — *ex vota* 17—20. stoljeća; numizmatika 3. pr. Krista — 20. stoljeća;

TREĆA DVORANA: talijanska i evropska renesansa sa slikama talijanskih majstora i škola 15—16. stoljeća; skulpture talijanskih i engleskih radionica

OPATIJA (OPERA DEL DUOMO). Skice prikazuju redom: dvije baroknu dvoranu, tri renesansnu, tri dalmatinsku, dvije crkveno ruho, jedna lapidarij i jedna ulazni prostor; sve je označeno arapskim brojkama od 1 do 12. Mapa je pohranjena u Opatskom arhivu, a izlagana je na Retrospektivi Ljube Babića 1969. u Zagrebu i na umjetnikovoj posmrtnoj izložbi 1976. u Zagrebu.

O umjetnikovu radu na postavi izložbi piše Jelena Uskoković u katalogu retrospektive 1905—1968: »Oblikovati izložbu, postaviti je u zadani prostor, ostvariti ambijent i potrebnu atmosferu pojedinim izložcima, a pri tome sačuvati smisao cjeline, bio je cilj koji je Babić ostvario svojom spremnošću intelektualca, umjetnika i angažiranog radnika« (str. X).

16. U knjigu utisaka uglednih gostiju i posjetitelja tada i kasnije ubilježili su se mnogi naši kulturni i javni radnici: književnici, umjetnici, sveučilišni profesori i dr. kao i crkveni uglednici. Stoga se i ona čuva u arhivu.

17. Prvobitni ulaz u Riznicu bio je istovjetan s glavnim ulazom u Opatski dvor, koji se nalazi u ulici kraj stolnice. Novi ulaz na pročelju zgrade, s trga mnogo je prikladniji, međutim zbog toga se morala provesti izmjena izlaganja, a to je omogućila dogradnja dvaju spomenutih dvorana. Istodobno je cijelo južno prizemlje dvora, do tada upotrebljavano samo za spremišta, preuređeno za župni ured, veliku dvoranu knjižnice i arhiva, te izložbenu prostoriju »kuhinje«. Osim toga u dijelu sjevernog prizemlja uređena je vjeronaučna dvorana i soba za rad i čitanje.

15—17. stoljeća; liturgijsko srebro mletačkih radionica 17—18. stoljeća; zbirka medalja 15—18. stoljeća;

ČETVRTA DVORANA: barokne slike i skulpture stranih i domaćih umjetnika i škola 17—18. stoljeća; liturgijsko srebro i ex vota 17—19. stoljeća; zbirka medalja, papinskih medalja i biskupskih pečata 17—20. stoljeća; zbirka porculana, majolike, stakla i srebra kućanske upotrebe 17—20. stoljeća;

PETA DVORANA: hrvatska umjetnost 19—20. stoljeća; slike, skulpture, plakete i medalje;

ŠESTA DVORANA: liturgijsko ruho 14—20. stoljeća;

BISKUPSKA KAPELA: moćnik s moćnicima 16—20. stoljeća;

TERASA: lapidarij s ulomcima arhitektonske plastike, ukrasima, natpisima i sl. 14—19. stoljeća;

KUHINJA: zbirka posuda, kućnih i kuhinjskih potrepština od 1. do 20. stoljeća.

U svim izložbenim prostorijama razmješteno je pokućstvo i razni predmeti umjetnog obrta od 17. do 20. stoljeća, a zidovi dvorana oplemenjeni su odgovarajućim kamenim ulomcima: konzolama, pilima i sl.¹⁸

Kako se iz ovoga uvodnog prikaza može zamijetiti, predmeti su razmješteni vremenskim slijedom, no rizničku cjelinu čini zapravo nekoliko zaokruženih, bogatih zbirki. Stoga će ovdje biti prikazani najbitniji podaci o njima te najvažniji pojedinačni izlošci.

S L I K A R S T V O

Slike predstavljaju najvredniji, premda ne i najbrojniji, dio rizničke građe. Tek manji dio potječe iz posjeda korčulanske crkve, a ostalo je nabavljeno pri osnivanju Riznice, odnosno kasnijim otkupom i darovima.

Iako su se oltarne slike vrlo rano nalazile po mjesnim crkvama, one najstarije, kao i oltari koje su krasile, nisu više sačuvani.¹⁹ Na početku 15. stoljeća, slikar Blaž Jurjev Trogiraniin radio je poliptih za glavni oltar crkve Svih svetih, a istodobno ili malo potom i onaj za crkvu Gospojine.²⁰ Obje su slike sačuvane, a po-

18 Dubrovački biskup dr. Pavao Butorac odobrio je 19. srpnja 1950, dopisom br. 476/50, pregradnje i uređenje dvora za Riznicu. Građevinski poduzetnik Marin Fabris sačinio je 8. siječnja 1951. troškovnik za predviđene radove.

Biskup dr. P. Butorac je 23. svibnja 1951, dopisom br. 407/51, odobrio osnivanje Opatske riznice sv. Marka u Korčuli i adaptaciju prostorija potrebnih za tu svrhu.

Materijalnu pomoć za radove pruža također Konzervatorski zavod za Dalmaciju iz Splita te N.O. Kotara i Općine Korčula. Radovi se vrše od 1951. do 1954, a izvode ih domaći (mjesni) obrtnici: zidari, klesari, drvodjelci i dr.

Isprave s ovim i ostalim podacima o radovima u Riznici nalaze se u svesku: MUSEUM — HISTORIKA, OECONOM. INFORM. 1950—1972.

19 Cvito FISKOVIĆ, *Korčulanska katedrala*, Zagreb, 1939, str. 58, 64.

20 Vinko FORETIĆ, *Poliptih Blaža Jurjeva u korčulanskoj crkvi Svih Svetih*, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, br. 14, Split, 1962, str. 104—114.

liptih Gospe od začeca najvrednije je domaće djelo izloženo u Riznici.²¹ U vlasništvu crkve, osim oltarnih, bio je i niz manjih slika obično smještenih po crkvenim zidovima, u sakristiji ili obližnjim kapelama. Mnoge su vremenom izgubljene ili propale, no nekoliko ih je u zadnji čas spašeno, obnovljeno i preneseno u Riznicu.²²

To su, među ostalima: *Gospa doji Isusa*, pripisana majstoru Ivanu Ugrinoviću (15. stoljeće);²³ *Sv. Damjan*, nepoznatog majstora dubrovačke škole 15. stoljeća; dvije predele pripisane *Pellegrinu da San Daniele (da Udine)* s nizom svećakih likova (oko 1500.);²⁴ *Bogorodica s Djetetom* s konca 15. stoljeća (Girolamo da Santa Croce?);²⁵ *Bogorodica sa svecima* iz Bokokotorske škole (16. stoljeće);²⁶ *Krist na Maslinskoj gori*, manirističko djelo prijelaza 16. u 17. stolje-

21 Poliptih potječe iz crkve Naše Gospojine (Madonina), koja se u ispravama spominje već u 14. stoljeću. Kasnije je crkva preuređena u mauzolej obitelji Gabrielis—Ismaelis. Za vrijeme francuske okupacije na početku 19. stoljeća (1805—1813) crkva prelazi u državno vlasništvo, no potkraj 19. stoljeća vraćena je crkvenoj upravi, koja je zbog trošnosti upotrebljava za spremište. Tada je poliptih prenesen u stolnu crkvu, gdje se nalazio na južnom zidu do osnutka Riznice.

Stariji pisci pripisivali su sliku radionici braće Vivarini, odnosno Muranskoj školi: N. TROJANIS, nav. dj. (8), str. 34; Mašo BODULIĆ, nav. dj. (8), str. 8; dr. Lj. KARAMAN, *Šetnjom*, (8), str. 12 i *Umjetnost u Dalmaciji*, nav. dj. (8), str. 150 govori o Blažu Trogiriraninu.

O Blažu Trogiriraninu najviše je pisao i njegovo djelo svestrano obradio Kruno PRIJATELJ, *Prilog trogirskom slikarstvu XV st.*, Prilozi br. 9, Split, 1955 (str. 136—154); *Problem opusa slikara Blaža Jurjeva Trogiriranina*, Radovi odsjeka za povijest umjetnosti, br. 2, Zagreb, 1960, str. 31—37; *Slikar Blaž Jurjev*, Zagreb, 1965, str. 28—29, 59—60; *Umjetnički profil Blaža Jurjeva*, Katalog izložbe: *Blaž Jurjev Trogiriranin*, Split, 1986.

Isti autor objavio je niz radova o Blažu Trogiriraninu u kojima obrađuje i ovaj poliptih, smatrajući ga najboljim slikarovim djelom.

22 Restauratorske i konzervatorske zahvate na umjetninama izvodili su restauratori JAZU Slavka Dekleva i prof. Ivica Lončarić, kasnije restauratorska radionica JAZU (prof. Lela Čermak), te restauratorska radionica Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika u Splitu.

23 Sliku je Ugrinoviću pripisao dr. Grgo Gamulin u članku u tjedniku Telegram, br. 273, Zagreb, 1965.

Prije toga dr. Vojislav Gjuric u članku: *Blaž Jurjev*, Prilozi, br. 10 Split, 1956, str. 153—169 piše da je zadarska slika Bogorodice potpisana s »Blasius de Jadera« bliska ovoj slici iz Riznice te pripada opusu Blaža Trogiriranina. Istodobno tvrdi da poliptisi iz Korčule i druga Blažu pripisana djela potječu od nekog drugog autora. No nalazom potpisa Blaža Trogiriranina na poliptihu iz Trogira, dr. K. Prijatelj dokazao je autorstvo Blaža za ta djela: Dr. Kruno PRIJATELJ: *Uz nalaz potpisa Blaža Jurjeva Trogiriranina*, Bulletin Zavoda za likovne umjetnosti JAZU, 3/IX, Zagreb, 1961, str. 190.

24 Dorothea WESTPHAL, *Malo poznata djela XIV do XVIII stoljeća u Dalmaciji*, RAD Akademije, knjiga 258, Zagreb, 1937, str. 49.

25 Kruno PRIJATELJ, *Prilozi o slikama Splitske galerije*, Split, 1954, str. 8.

Biskup (šibenski, kasnije i dubrovački) Josip Zaffron, podrijetlom Korčulanin, dao je sliku potkraj 19. stoljeća restaurirati u Beču, kada je cijela prebojena. Čišćenjem i djelomičnom restauracijom u Radionici JAZU 1953. vraćen joj je samo donekle prvobitni izgled. Treba spomenuti da je drvena daska na kojoj je slika izvedena iste vrste i debljine kao predele Pellegrina da San Daniele, a lik Bogorodice i lik Djeteta vrlo su slični onima s tih predela. Za oba je rada don Ivo Matijaca predložio stoga i novu atribuciju: Girolamo da Santa Croce, smatrajući da su predele i ova slika svojedobno činili istu cjelinu (poliptih), a neosporna je i blizina radovima G. da Santa Croce.

26 Slika se nekada nalazila u crkvi sv. Ročića u Bilinama, podignutoj 1571. Pri ranijoj restauraciji uništen središnji dio bio je zamijenjen dodatkom na kojem je u načinu kasnog baroka naslikana Bogorodica, odnosno dio koji je nedostajao. Prigodom nove restauracije u Radionici JAZU 1968. taj je dodatak izvađen i nadomješten likom Bogorodice radenim na način ostalih dijelova slike, a izvađeni dio također je izložen u Riznici.

će;²⁷ velika oltarna slika *Sv. Hijacinta*, djelo Matije Pončuna (18. stoljeće).²⁸

U obiteljima imućnijih Korčulana, plemića i građana, slike su bile ustaljeni dio kućnog inventara. To svjedoče sačuvane isprave, najviše popisi imovine, gdje se slike često navode u velikom broju.²⁹ Privatnici ih dobavljaju iz Italije, prvenstveno Mletaka, dakako uglavnom kod skromnih majstora. To su slike Bogorodice, svetaca te poneki obiteljski portret. Uz to gotovo nema kuće koja ne posjeduje bar jednu svetačku sliku tzv. »pittura greca«, a to je ikona ili, mnogo češće, madonerski rad. Veći broj ovih na drvu rađenih Bogorodica, svetaca i biblijskih prizora, nastalih od 15. do 19. stoljeća, čini posebnu zbirku.

Među ostalim darovanim ili otkupljenim slikama ističu se: *Bogorodica* iz obitelji Boschi iz kruga Blaža Jurjeva Trogirana (15. stoljeće);³⁰ *Sv. Konverzacija*, Tizianove škole (16. stoljeće), i *Navještenje*, na način Paola Veronesa (16. stoljeće);³¹ *Portret mladića*, škola Carpaccio (15. stoljeće);³² *Portret viteza*, mletačka škola (konac 16. stoljeća);³³ *Zaruke sv. Katarine*, nepoznatog napuljskog slika-

27 Nakon ukidanja kapele u nekadašnjem Kneževu dvoru potkraj 19. stoljeća, opat dr. N. Trojanis zamolio je Općinsku upravu da sliku daruju Opatskoj crkvi, što je učinjeno i slika prelazi 1896. u crkveno vlasništvo. Čini se da je ona ranije i pripadala stolnoj crkvi, a to se doznaje iz vizitacije biskupa Kosovića 1736, koji bilježi: »...accessit ad Altare situ prope Sacristiam. Hoc altare est sub invocatione S. Joannis Baptistae de jure Patronatus haeredum Canavelli prout asserverunt Dni Cannonici sed nullum fundamentum aduxerunt..Habetur ex reverendissimo Domino Teodoro Diedo Ordinis Praedicatorum Episcopus hujus Civitatis... dixerunt Dni Canonici quod dicta pala est queadam tabula lignea representans Christum agonizantem depictam a celeberrimo Pictore Tiziano et est in magna existimatione...

Visita dell Altar di S.Jo.Battista Die 14 dicti mane«
Svezak: COSSOVICH (128, Visitatio 13.men.may 1736)

OAK

Vjerojatno je dr. Trojanis znao ovaj Kosovićev opis, jer sliku na sličan način spominje u Inventarima: »Quadro in legno rap.L Agonia di Christo nell Orto opera Tiziano regalato dal comune. Ved.No.10 an.1899.«

Inventario 1877 — dodatak 1899

OAK

- 28 Krno PRIJATELJ, *Pončunova pala sv. Jacinta u Korčuli*, Peristil br. 27—28, Zagreb, 1984/85, str. 177—184.
- 29 Ambroz KAPOR, *Inventar pokretne imovine dr. Nikole Kapor iz 1756. godine*, Dubrovnik, br. 6, Dubrovnik, 1976, str. 58—71. U tom inventaru nabrojeno je 35 slika.
Alena FAZINIĆ, *Obitelj Boschi i njena zbirka u Korčuli*, Prilozi, br. 21, Split, 1980, str. 572—610. U inventaru ove obitelji iz 1829. godine spominju se 33 slike.
- 30 Slika se do početka 40-ih godina 20. stoljeća nalazila u kući obitelji Boschi u Korčuli, zatim su je vlasnici prenijeli u Zagreb, a potom u SAD-e. Posljednja vlasnica Livija Boschi-Valentine, koja živi u SAD-u, vratila je sliku u domovinu 1974. i prodala Riznici. Tađa su izvršeni nužni popravci, a temeljita restauracija 1985. u radionici Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu. Sliku je krugu Blaža Trogirana pripisao Ivo Matijaca, a atribuciju prihvaća dr. Krno Prijatelj (vidi: Katalog izložbe Blaža Jurjeva Trogirana, Split, 1986).
- 31 *Sv. Konverzacija* potječe iz rapske obitelji Spalatin, a *Navještenje* iz obitelji Donadini-Arneri (obje darovane).
- 32 Sliku je darovala obitelj Dinka Sarnečića iz Korčule 1957. Potječe iz nasljedja poznate obitelji Mahler iz Beča, koji su uoči drugoga svjetskog rata imali u Korčuli ljetnikovac i ovamo prenijeli umjetnine iz svog posjeda u Beču, među kojima je bila i ova slika.
- 33 Slika je nabavljena u Zagrebu 1945. Dr. Krno Prijatelj iznio je (usmeno) mišljenje da bi sliku trebalo približiti Alessandru Varotariu Padovaninu (1588—1648), a Ivo Matijaca upozorava na blizinu i vrsnoću portreta s onima iz radionice Bassana. Restaurirana 1985. u radionici Regionalnog zavoda u Splitu.
- 34 Iz obitelji Andrijić-Kalogjera iz Korčule.

ra (kasno 17. stoljeće);³⁴ *Sveti Franjo u zanosu*, đenovska škola (17. stoljeće).³⁵

Nekoliko biskupskih i svećeničkih portreta zaokružuje zbirku starog slikarstva: *Portret biskupa Španića* (1673—1707), pripisan Tripu Kokolji;³⁶ *Portret biskupa Josipa Kosirića* (1787—1802) i *Portret kanonika Andrijića*, od iste ruke nepoznatog slikara kasnog 18. stoljeća; istančani *Portret kanonika Geričića*, također djelo nepoznata umjetnika 18. stoljeća, te mala skica za *Portret biskupa Belglave* (1781—1787), izvrstan crtež olovkom nepoznatog, najprije mletačkog, slikara s kraja 18. stoljeća.³⁷

Riznica posjeduje i zbirku crteža nastalih u rasponu od 16. do 19. stoljeća, među kojima se ističu oni podrijetlom iz Firence (16. stoljeće), Rima (17. stoljeće) i Mletaka (18. stoljeće).³⁸

Suvremeno hrvatsko slikarstvo zastupa niz imena i djela, a najvrsnije je ulje Ljube Babića: *Danijel u lavljoj špilji*. Tu su još manji radovi Celestina Medovića, Miroslava Kraljevića, Ive Dulčića, Brune Bulića, Đure Pulitike, Ede Murtića, Izvora Oreba i dr.³⁹

KIPARSTVO

U Riznici se nalazi razmjerno malen broj kiparskih djela. Korčulanski srednjovjekovni kamenari bili su prvenstveno graditelji i klesari. Oni maštovito i vješto izvode biljne, životinjske i ljudske ukrase na palačama, crkvama, oltarima, no reljefe s figuralnim kompozicijama, a pogotovo slobodnostojeće likove, nisu ostvarili.⁴⁰ Stoga se u zbirci nalaze pretežno ulomci ukrasa kao što je ka-

35 Sliku je darovao kolekcionar iz Beograda Hinko Lederer: »Beograd septembar 1956

...kad dođem prvom prilikom u Zagreb predati ću obećanu sliku dr. Maixneru kod kojega se nalazi i skulptura, predmet koji poklanjam Vašoj Riznici u znak zahvalnosti prema mještanima Korčule koji su se prema mojima i meni u najtežim danima mog života tako ljudski ponijeli.

Hinko Lederer«

»Beograd, 25. januara 1957... ja Vama odnosno korčulanskoj riznici od srca rado poklanjam i onu skulpturu i vrijednu uljenu sliku koju sam ranije obećao... Korčula je jedna od mojih i moje porodice sudbonosnih etapa i ja sam je radi njezinih dobrih i vrijednih stanovnika uklopio u moje srce i nikad dok budem živ neću zaboraviti kako nam je dobrotom Korčulana crno i burno vrijeme od 1941. do 1943. na tlu Vašeg otoka prošlo kao jedan rekao bih ugodan san...H. Lederer«

Svezak: MUSEUM, HISTORICA, OECONOM. INFORM.

1950—1972

OAK

- 36 Tripo Kokolja (1661—1713) umro je u Korčuli, no nije poznato gdje je ukopan. Pretpostavlja se da je u Korčuli boravio radeći ovaj portret i slike na kasetiranom stropu u crkvi Svih svetih (po tradiciji).
- 37 Portreti su se nalazili u zbirci Boschi, koja je u cjelini otkupljena za Muzej. No ove slike, uz još neke sakralnog sadržaja, kao i predmete za koje se drži da su nekada bili u vlasništvu korčulanske biskupije, otkupila je Riznica. O tome: Alena FAZINIĆ, nav.dj. (29).
- 38 Crteži potječu iz zbirke dr. Justina Kornera, liječnika iz Münchena. On je potkraj 18. stoljeća po Njemačkoj i Italiji skupljao stare crteže. Dio zbirke bio je u vlasništvu prof. Ivice Lončarića iz Zagreba, koji ju je darovao Ivi Matijaci.
- 39 Pri osnutku Riznica je imala samo nekoliko slika hrvatskih umjetnika s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Međutim, s vremenom su mnogi korčulanski akademski slikari i kipari, a i drugi naši umjetnici, kao i naivci i amateri darovali svoja djela. Među njima se neka ističu visokom razinom, no ima i skromnijih radova.
- 40 Iznimka su kipovi *Navještenja* (Bogorodica i Anđeo) Marka Andrijića na ciboriju stolne crkve (iz 1486), gdje je majstor oblikovao slobodnostojeću plastiku. Nešto ranije, oko polovice 15. stoljeća, nepoznati umjetnik izveo je na kući Bratovštine Svih svetih reljef bratima okupljenih u klanjanju križu. Plošnost kompozicije ne umanjuje njezinu ukrasnu i znakovitu vrsnoću. Ovamo se mogu pribrojiti i

meni *timpan s glavom anđela* (Andrijićev krug, konac 15. stoljeća), kasnogotička *bifora* bogatog ukrasa, iz iste radionice i razdoblja, i sl.⁴¹ Tu je i manja drvena skulptura sv. *Jakova*, nekada obojena i pozlaćena, koja možda potječe od ruke domaćeg rezbara iz Blata Franje Čučića (druga polovica 16. stoljeća).⁴²

Od uvezenih djela tu su tri gotička alabastrena reljefa iz engleskih radionica Nottingham (15. stoljeće)⁴³ te mali reljef (ulomak) *Bogorodice*, visoke kvalitete, raden u kararskom mramoru na način firentinskih majstora rane renesanse (15. stoljeće).⁴⁴ Iz 17. je stoljeća mali bjelokosni kipić *Marije Stuart*, vjerojatno francuski rad,⁴⁵ a iz 18. stoljeća četiri drvena rezbarena, polikromirana velika svijećnjaka izrađena u Mlecima na način Andrije Brustolona.⁴⁶

Iz domaće, nepoznate, radionice potječe rezbarena drvena glava *Raspetog Krista* (19. stoljeće), s naturalističkim pojedinostima u izrazu trpećeg lica.⁴⁷

Zbirku suvremenoga hrvatskog kiparstva — niz medalja, plaketa i reljefa te manjih skulptura — čine djela Frangeša—Mihanovića, Ive Kerdića, Šime Perića, Frana Kršinića, Vinka Fabrisa, Izvora Oreba i dr.⁴⁸

dva manja gotička reljefa koji prikazuju frontalno stojeći lik sv. Antuna Pustinjaka. Na jednom je uklesano ime majstora Antoana da Vienne (radio u Korčuli potkraj 14. stoljeća), a uzidan je na terasi kuće Boschi (Mac Lean), drugi, iz 15. stoljeća nalazi se na gotičkoj ruševnoj kući na Glavici sv. Antuna uz istoimenu crkvicu.

41 Alena FAZINIĆ, *Neki podaci o osnivanju zavičajnog muzeja u Korčuli krajem XIX st.*, *Vijesti muzealaca i konzervatora*, br. 1, Zagreb, 1978, str. 60—61.

42 Cvito FISKOVIĆ, nav. dj. (19), str. 63—64 prikazuje opširnije Čučićeve skulpture izrađene 1575. godine za oltar sv. Roka u stolnoj crkvi.

43 O ovim reljefima, koji su se nekada nalazili na Badiji, pisali su: dr. Ljubo Karaman: *Umjetnost u Dalmaciji u XV i XVI st.*, Zagreb, 1933, str. 142; Cvito FISKOVIĆ, *Engleski spomenici i umjetnine u Dalmaciji*, Peristil, br. 22, Zagreb, 1979, str. 73.

44 Reljef potječe iz obitelji Peručić—Sardelić, a podrijetlom je s otoka Cresa.

45 Potječe iz Pariza, odakle ga je nabavila obitelj Blažević iz Zagreba i darovala Riznici.

46 »Adi 27 Febbre 1804.

5 Torciere una piccola per cereo e l altre 4 nuove con suoi anzoletti per cadauna«

Inventario 1804. pg. 61

OAK

Svijećnjaci su prvobitno upotrebljavani za ukras uz izloženi kovčeg s moćima sv. Todorā, kasnije su tamno prebojeni i postavljeni uz svećane katafalke. Sada je s njih skinut tamni namaz pa se vide originalne iako potamnjele boje.

47 »Oggetti di legno

Tre Crocefissi di legno grandi in cativissimo stato (depositati nella Chiesa di s. Pietro 1875. Uno: del fu Altare Mirosevich e Lovrichevich il secondo era sospeso presso l altare di s. Giovanni B.ed il terzo vicino alla porta interna del Campanile. La testā di questo ultimo avrebbe qualche preggio...«

INVENTARIO A.1879

OAK

Najstariji Korčulani sjećaju se jednog staroga drvenog raspela. Bilo je vrlo trošno, pa ga je opat Bodulić između dva rata dao raskomadati i spaliti. Možda je tom prilikom Antun (Tonček) Boschi, sakupljač starina, pribavio ovu glavu i priključio svojoj zbirci.

48 U zbirci medalja i plaketa ističu se one Ive Kerdića na kojima su likovi (portreti) brojnih naših kulturnih djelatnika. Posebnu skupinu čine spomen-medalje i plakete raznih autora nastale poslije 1945. uz proslave crkvenih obljetnica i drugih prigoda diljem domovine kao i u Korčuli. Među skulpturama treba upozoriti na kip sv. Sebastijana od keramike, djelo F. KRŠINIĆA, te sv. Ivana od bronce, djelo IZVORA OREBA.

LITURGIJSKO SREBRO I NAKIT

Najveći dio rizničke srebrnine čine liturgijski predmeti koji služe u obredima ili uresu crkava. Opravdano se pretpostavlja da je najstarije korčulansko liturgijsko srebro bilo izvedeno u mjesnim ili dalmatinskim zlatarskim radionicama. No od 16. stoljeća srebrnina se dobavlja uglavnom iz Mletaka, o čemu svjedoče ne samo brojne isprave već i žigovi na očuvanim predmetima.⁴⁹

U inventarima i ispravama korčulanskih crkava često se nabraja srebro kojeg više nema, a to se prvenstveno odnosi na predmete starije od 15. stoljeća: oni su zbog zastarjela oblika ili trošnosti najviše upotrebljavani pri izradi novih.

Sličnu sudbinu imaju i predmeti svjetovne namjene u posjedu imućnih obitelji. No za razliku od crkvenog srebra, koje je barem iz novijeg vremena dosta brojno, u korčulanskim domovima ima ga mala, što se može tumačiti velikim osiromašenjem stanovništva grada u 19. i početkom 20. stoljeća. Tada je oskudica prisilila mnoge na otuđenje obiteljskih dragocjenosti. Dio malobrojnih sačuvanih pladnjeva, vaza, svijećnjaka i ostalih sitnih ukrasnih i upotrebnih predmeta i nakita također je prikupljen u Riznici.

Kaleži su najvažniji predmeti obrednog posuđa, pa se u inventarima nabrajaju na prvom mjestu. U najstarijem (sačuvanom) inventaru iz 1541. popisano je 13 kaleža, a vrlo je vjerojatno da su većinom bili gotički. Sada su sačuvana samo tri kaleža iz 15. stoljeća; dva su bez žiga, izrazito gotičkog oblika i ukrasa, a mogu se pripisati domaćim, najprije dubrovačkim majstorima, dok treći gotičko—renesansnog sloga ima mletački žig.

Inventar iz 1603. nabraja pet dobro očuvanih i sedam oštećenih kaleža, 1604. devet kaleža, 1609. dodan je kalež koji dariva vikar Ismaeli, a 1633. onaj što ga je kupio Ivan Peručić. Inventar iz 1639. opet spominje devet kaleža. Očito se dakle i tijekom kraćega vremenskog razdoblja mijenjao broj kaleža, a to je sigurno posljedica njihove česte upotrebe. Stoga isprave i inventari donose podatke o popravcima kaleža, odnosno o tome da su upotrijebljeni za izradu novih predmeta.

Ophodni križevi nose se nataknuti na visoku motku ili koplje crkvenih barjaka pri procesijama i svečanostima. Ukrašeni su s obje strane: sprijeda je obično raspeti Krist, otraga Bogorodica ili neki svetac, a u medaljonima krakova reljefni su likovi evanđelista, njihovih simbola ili svetaca⁵⁰

Tri velika ophodna križa iz Riznice nastala su u raznim razdobljima. Najstariji inventar (1541) spominje dva srebrna križa, a ponovno se opisuju u inventaru 1603. Stolnica je dakle već u prvoj polovici 16. stoljeća posjedovala dva ophodna raspela, od kojih jedno, na krajevima ukrašeno kuglama, kasniji inventari više ne spominju.

Gotičko-renesansni *Kaptolski križ I* nastao je u Mlecima u 15. ili na početku 16. stoljeća, *Kaptolski križ II*, s prijelaza iz 16. u 17. stoljeće, također je mletački rad (prijelaz renesanse u barok). *Kaptolski križ III* klasicističko je djelo izvedeno u Beču u drugoj polovici 19. stoljeća.

49 Opširan prikaz liturgijskog srebra iz Riznice s opisom predmeta i citiranjem svih u daljnjem tekstu spomenutih inventara donosi članak: Ivo MATIJACA i Alena FAZINIĆ, *Liturgijsko srebro iz Opatske riznice u Korčuli*, Peristil, br. 27/28, Zagreb, 1984/85, str. 221—232.

50 Alena FAZINIĆ i Ivo MATIJACA, *Srebrni oltarni i ophodni križevi korčulanskih crkava*, Peristil, br. 20, Zagreb, 1977, str. 23—32.

Predočnice su male ploče u obliku oltarića s reljefnim prizorima ili likovima svetaca, a upotrebljavane su pri davanju mira u misi. Najstariji inventar spominjao je tri predočnice, zatim i onaj iz 1603, kada su i potanko opisane. Predočnice se navode i u kasnijim inventarima, uz poneku bilješku da im je potreban popravak. Među sačuvanim predočnicama neke se mogu smatrati onima iz starog inventara: *predočnica žalosne Gospe* — nevješt, plošni rad, vjerojatno domaćeg majstora s kraja 15. stoljeća, *Bogorodica koja doji Dijete* — renesansno, plastično i vješto rađeno djelo, moguće dubrovačkog zlatara s početka 16. stoljeća, a isto i predočnica *uskrsnuća*.

Moćnici raznih oblika — kutije, vaze, ruke i sl. — brojni su u Dalmaciji, no Korčula ih ima vrlo malo, a prvi inventari su bez njih. Postojeći su nastali u razdoblju baroka, a izdvajamo četiri *vaze-moćnika*, vješt mletački zlatarski rad s kraja 17. stoljeća. Moćnik *ruku sv. Ivana Trogirskog*, darovao ga je 1725. biskup Marin Drago (1708—1733), skromno je i jednostavno izveden, a možda ga je radio domaći zlatar dubrovačkog podrijetla Josip Brajčić, koji u to vrijeme djeluje u Korčuli.

Biskupski štap imali su sigurno već prvi korčulanski biskupi. Najstariji inventar spominje bjelokosni štap razlomljen u četiri dijela, što znači da je bio star, nastao vjerojatno u 14. ili na početku 15. stoljeća, odnosno da je bio romanički ili gotički. Taj štap opet navodi inventar 1604. kao razlomljen, ali spominje i srebrni pastoral, a isto se ponavlja i u inventaru 1629. te opet 1639. U direktoriju biskupa Teodora Dieda (1611—1625) iz 1611. govori se da treba nabaviti više predmeta biskupske opreme, među ostalim i srebrni pastoral. U drugoj polovici 17. stoljeća dan je srebrni štap na popravak mletačkom zlataru Francescu Taffeti. Vjerojatno je to štap koji je stolnica posjedovala na početku 17. stoljeća a nije očuvan. *Biskupski štap* iz Riznice dobavljen je na početku 17. stoljeća za biskupovanja T. Dieda. To je mletački rad, a držak je izmijenjen pri popravku u 18. stoljeću.

Vrč s umivaonikom, nastao u Mlecima u 18. stoljeću lijep je primjerak upotreb-
nih predmeta namijenjenih svjetovnim i crkvenim potrebama. Velik ovalni *pladanj*, jednostavno ukrašen, mletački je rad iz 16. stoljeća, a dva *mala pladnja na stalku* za pontifikalni obred, također mletački proizvod iz 18. stoljeća, ostavio je stolnici biskup Josip Kosirić.

Neorenesansne *bočice i pladanj*⁵¹ kupljeni su kod mjesnog zlatara Vicka Caenazza, koji ih je i radio.

Škropionica i *škropilo*, nastali u 16. stoljeću, potječu iz domaće radionice. Male *zidne škropionice* za kućnu uporabu međusobno su slične: otraga imaju zrcalni okvir koji se pričvrsti na zid, a dolje je mala obla posudica. Različito su ukrašene: svetačkim likovima, anđelima ili samo cvjetno-lisnatim motivima, a potječu iz mletačkih odnosno talijanskih radionica 18. i 19. stoljeća.

Neophodni su ukras oltara *svijećnjaci*. Stolna crkva posjeduje četrnaest velikih srebrnih svijećnjaka, međusobno vrlo sličnih ukrasom i izvedbom, a mogu se svrstati u sedam parova. Nastali su u raznim mletačkim radionicama na početku 18. stoljeća.⁵²

51 Alena FAZINIĆ, *Nekoliko radova korčulanskog zlatara Vicka Caenazza iz XIX st.*, Peristil, br. 26, Zagreb, 1983, str. 75—79.

52 Ivo MATIJACA i Alena FAZINIĆ, *Srebrni svijećnjaci i svjetiljke Korčulanskih crkava*, Peristil, br. 24, Zagreb, 1981, str. 119—129.

Najstariji inventar navodi dvije *pokaznice* pod nazivom »svetohranište«, a 1603. spominju se tri, i to jedna sa staklom, koja se nosi u procesijama, druga za bolesničku pomast, treća stoji u svetištu. Osim njih nabrojeno je i »staro svetohranište« u kojem je nošena euharistija na Veliki petak. Inventar iz godine 1604. govori o svetohraništu sa staklom, drugom za bolesnike i posebno o svetohraništu — pokaznici sa zrakama. To bi mogla biti barokna *pokaznica* izvedena u 17. stoljeću u Mlecima. Velika *neobarokna pokaznica* dar je biskupa Ivana Zaffrona, a izrađena je kod zlatara Luigia del Boa u Milanu 1893.

Nebnica, baldahin od skupocjene tkanine pričvršćene na četiri koplja, nosi se u svečanim euharistijskim procesijama. Korčulanska je stolnica prvobitno imala samo koplja izrađena od pozlaćena, obojena drva, no 1749. biskup Vicko Kosović (1734—1761) nalaže da se nabave četiri srebrna koplja za nebnicu od zlatne tkanine. Uskoro su *koplja* kupljena, vjerojatno u Mlecima, i sačuvana do danas. Ukrašavaju ih karakteristične, kasnobarokne pojedinosti i vrsni su primjerci onovremenog zlatarstva.

Kanonske ploče počele su se upotrebljavati dosta kasno, pa ih u starim inventarima nema. Prvi put se spominju u vizitaciji biskupa Kosovića 1736, a vjerojatno su bile barokne. Na početku 19. stoljeća oštećene su i zajedno s ostalom srebrninom predane u Mletke za izradu novih.

Ove tri *kanonske ploče* (dvije male, jedna velika) izveo je mletački zlatar Francesco Conchini zanatski vrlo vješto, s bogatim ukrasom lišća, vitica i lepezastih školjki.

Za ukras oltara, posebno uticanje maslinovih grana na Cvjetnicu upotrebljavale su se niske, drvene ili srebrne *vaze* posebna oblika. Biskup Nikola Španić (1673—1707) u vizitaciji nalaže da se za glavni oltar nabave četiri srebrne vaze, a na drugom mjestu govori o srebrnim vazama s palmama koje služe ukrašavanju velikog oltara. Zajedno s ostalim oštećenim srebrom i te su stare vaze u 19. stoljeću upotrijebljene za izradu četiriju vaza izvedenih u skladu s ostalom naručenom srebrninom.

Veliki euharistijski znak *ecce homo* čini kompozicija kaleža i Kristova dopojasnog lika skovana na prijelazu iz 17. u 18. stoljeće u mletačkoj radionici, čiji su radovi česti u Dalmaciji. Prvi put se to djelo spominje u vizitaciji biskupa Kosovića 1736, a vjerojatno je nešto prije toga nabavljeno.

Jednostavno, renesansno *zvonce* upotrebljavano u liturgiji navodi prvi inventar a zatim i svi kasniji. Trolisnu gotičku *kutijicu za sveta ulja*, vjerojatno domaći rad iz 14—15. stoljeća spominju inventari 1604. i 1607. Dvije renesansne *kadionice* dobavljene su, čini se, na početku 17. stoljeća jednako kao i *tamjanica* u uobičajenom obliku ladice.

Gotovo da nema crkve u Dalmaciji gdje uz sliku ili kip Bogorodice ili posebno čašćenog sveca nisu tijekom stoljeća sabrani razni zavjetni darovi: zlatni nakit te posebno za tu nakanu kovane srebrne pločice s raznim prikazima. Osim ljudskog lika i dijelova tijela (ruku, nogu, poprsja, očiju), tu su često izvedeni i brodovi.⁵³ *Zavjetne pločice* su do novijeg vremena u velikom broju izrađivali domaći zlatari, no kako na njima gotovo nikada nema žiga, teško je ustanoviti

53 Na pr. pločice s prikazom dijelova tijela ili ljudskog lika vezane su uz molitvu odnosno zavjet kod bolesti tih dijelova tijela, odnosno to su simboli onih za koje se moli. Prikaz broda je zavjet pomorca ili njegove obitelji za zaštitu na moru. O tome je pisac VINKO IVANČEVIĆ, *Sličice iz pomorstva grada Korčule*; Naše more. Dubrovnik 1961.

gdje i kada su nastale. Ipak se razlikuju vrsnoćom izrade a i stilskim oznakama, te ih se može barem vremenski približno smjestiti. Među zavjetima u Riznici ističe se *Bogorodica s djetetom*, naivni rad iz 15. stoljeća, kasnorenesansno *ženско poprsje* iz 16. stoljeća; *muškarac koji kleči* iz 17. stoljeća. *Zavjetne krune*, darivane za ukas Bogorodičinih slika, također su kovane, često na proboj, a nastale su u razdoblju 16—19. stoljeća.

U Riznici je izložena i manja zbirka zlatnog (zavjetnog) *nakita*, nastalog u razdoblju 18—19. stoljeća. To su ogrlice, naušnice, prstenje, privjesci i dr. Stariji su primjerci karakterističan zlatni filigran, često ukrašen biserima, a uobičajen u Dalmaciji. Zlatarskih žigova na nakitu nema, no sigurno je osim u Mlecima rađen i u nas, posebno u Dubrovniku i Splitu.

CRKVENO RUHO

Neophodan dio crkvenog inventara bilo je ruho, gornja liturgijska odjeća biskupa, svećenika i đakona, a za obrede služe još i nebnice, antependiji, pokrivači kaleža i sl. Ti su predmeti izrađivani od raznih skupocjenih tkanina: brokata, damasta, baršuna i svile te su često vezeni zlatnom, srebrnom i raznobojnom svilenom niti.

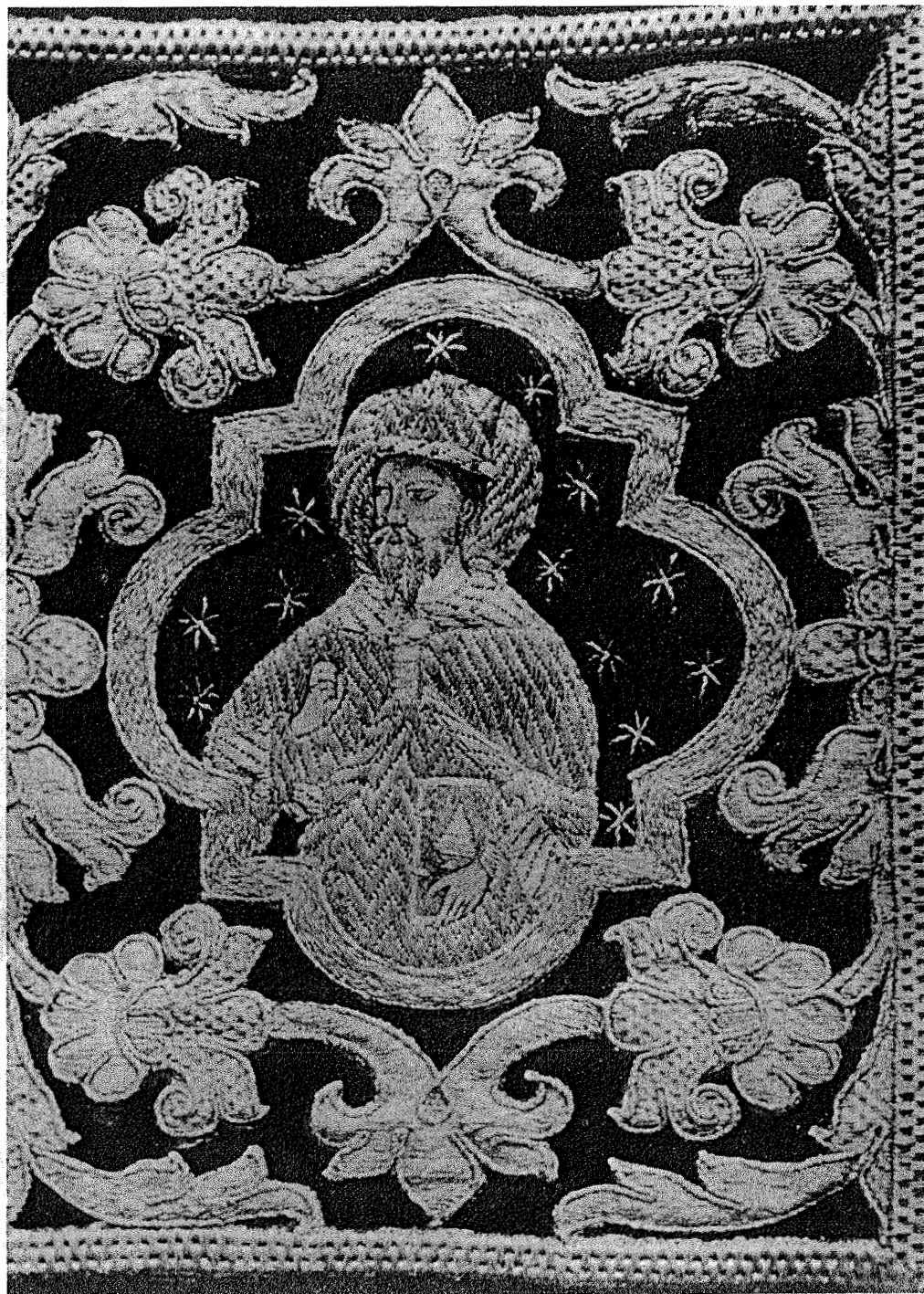

Bogorodica s Djetetom. — Kraj 15. st.
(Girolamo da Santa Croce?)

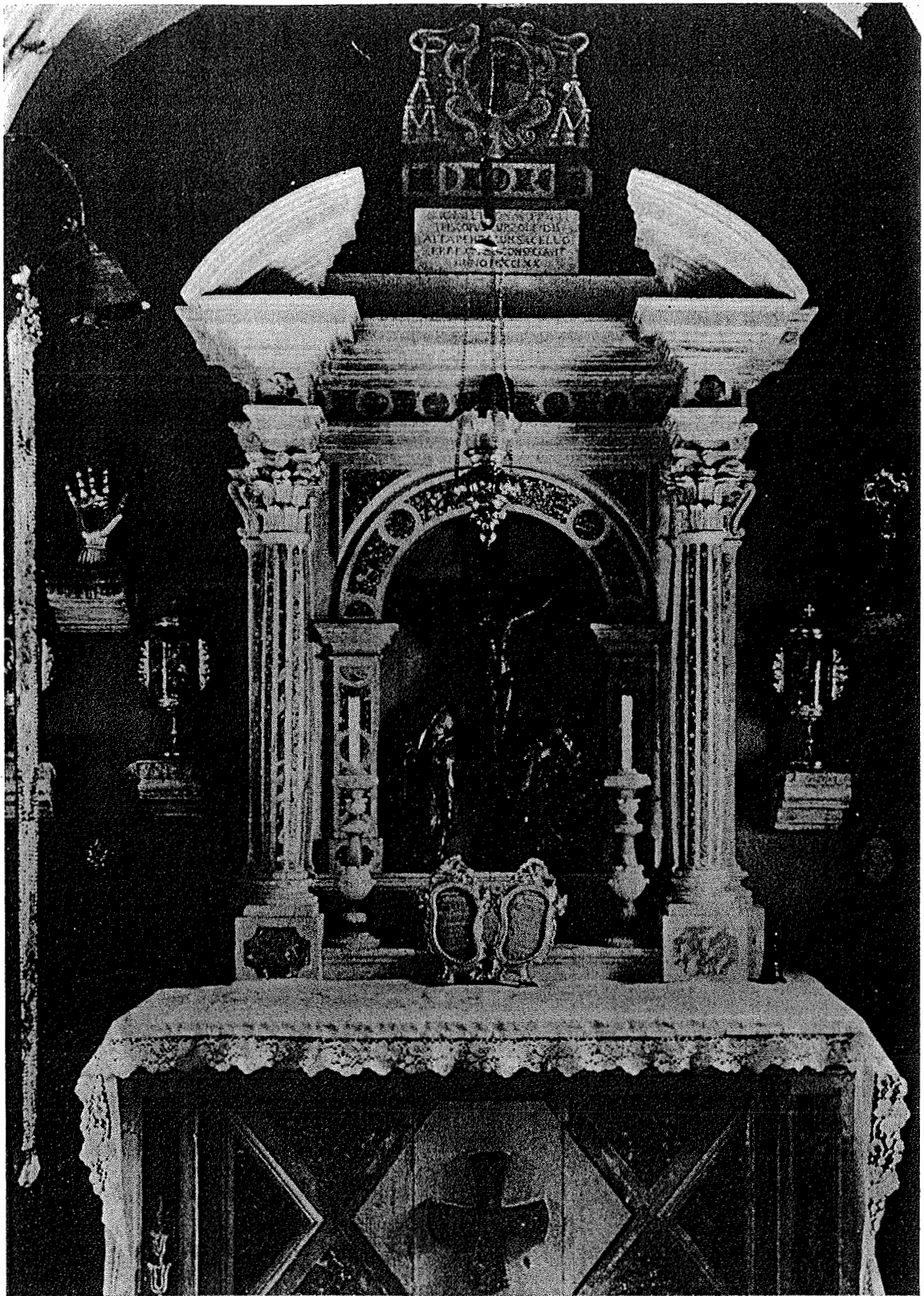

Misnica biskupa Španiáa. — 17 st.

Zbirka ruha koje je pripadalo stolnici razmjerno je bogata i dobro očuvana, premda je to tek manji dio onoga što je nekada posjedovala. U svim starim inventarima i biskupskim vizitacijama nabraja se i pobliže opisuje ruho kojeg je uvijek bilo dosta, razne vrste i boja. Ali po onovremenim crkvenim propisima, dotrajalo ruho koje se više nije moglo koristiti niti popraviti trebalo je uništiti:

Detalj zlatoveza s dalmatike. — 15 st.

Biskupska kapela u riznici. — Relikvijari 17.—18. st.

spaliti ili upotrijebiti za krpjenje drugoga. To je, uz malu trajnost tkanina, glavni uzrok da je posvuda očuvano razmjerno malo liturgijske odjeće.⁵⁴

Ruho izloženo u Riznici potječe iz 15. do 19. stoljeća. Ruho se uvezlo već sašiveno i izvezeno, ali se i izrađivalo od tkanina dobavljenih izvana, prvenstveno Mletaka, a vezlo se kod nas u Dubrovniku ili samoj Korčuli.

Najstariji inventar nabraja veći broj crkvenih odijela, a za mnoge komade kažu da su stari. Za jednu misnicu od bijelog damasta dodaje da je upotrijebljena za krpjenje i sl. Najstarija odjeća bila je izrađena od damasta, brokata, svile i baršuna raznih boja te zlatne tkanine. Mnoge komade ukrašavaju vrpce i našivci u zlatovezu sa svetačkim likovima. U kasnijim inventarima teško je prepoznati neku od odjeća nabrojenu u prvom inventaru. Iznimke su vezeni dijelovi; oni su trajniji, više se cijene, pa se i duže čuvaju.

Među najstarije primjerke vezenog ruha spada *misnica* od crvena baršuna s našivcima u zlatovezu (kraj 15. stoljeća). To je možda rad domaće (dubrovačke) veziljske radionice. Dvije *dalmatike* sa zlatovezom na crvenom baršunu, sada priključene ovoj misnici, nisu prvobitno bile dio te cjeline. To se vidi po stilu i načinu vezenja, ali su nastale također u 15. stoljeću.

Pravokutni *medaljoni* sa svecima, izrađeni zlatovezom na modroj podlozi u 15. stoljeću, upotrijebljeni su za ukras novog, bijelog kompleta. Dva oštećena pravokutna *medaljona* u zlatovezu našivena su na staru *misnicu* od crvena baršuna: zbog njihova romaničkog izgleda treba ih smatrati djelom kasnog 14. stoljeća.

Od ostataka starog ruha sastavljen je *antependij* s velikim, pravokutnim u zlatovezu rađenim likom Boga Oca te dva velika anđela adoranta. Renesansnim karakteristikama pripadaju 16. stoljeću, a niz podataka o tom vezivu, rađenih u inventarima 16. stoljeća i kasnije, također potvrđuju to datiranje.

Najbrojnije je vezeno barokno ruho rađeno na podlozi bijele svile zlatnom, srebrnom i raznobojnom svilenom niti u uzorku isprepletenih vitica i cvijeća, nastalo u 17. stoljeću. Takve su i *misnica* i *plašt* biskupa Draga i *misnica* biskupa Španića, ukrašene još i njihovim grbovima. Osim vezenog, tu su i kompleti *brokatnog* ruha: zlatnog i crveno-zlatnog, dobavljenog u Mlecima u 17. stoljeću. Dva lijepa kompleta: *bijeli sa zlatovezom* i *bijeli brokat sa šarenim cvijećem* nabavljena su potkraj 19. odnosno na početku 20. stoljeća u Italiji, a crveni baršunasti *plašt* ukrašen zlatovezom u Češkoj 1916.

RUKOPISI, KNJIGE

U crkvenim je inventarima važno mjesto pripadalo liturgijskim knjigama, onim najstarijim pisanim rukom, a kasnije i tiskanim. Osim toga vođene su od 15. stoljeća župne matične knjige rođenih, vjenčanih i umrlih. Nerijetko su biskupije imale knjižnice ne samo teoloških već i drugih: filozofskih, povijesnih i sličnih djela. Opatska knjižnica čuva dio stare biskupijske knjižnice a najvredniji rukopisi i tiskani primjerci izloženi su u Riznici.

54 O ovom liturgijskom ruhu opširi prikaz: IVO MATIJACA I ALENA FAZINIĆ, *Liturgijsko ruho u zbirci Opatske riznice u Korčuli* (u tisku).

Zaruke sv. Katarine. — Nepoznati majstor s kraja 17. st.

To je najprije *Korčulanski kodeks* iz 17. stoljeća, rukopis na pergameni;⁵⁵ zatim *Korčulanski graduale*, ulomci antifonara na pergamentskim listovima s liturgijskim tekstom potpisanim pod koralne neume s kraja 17. stoljeća, *Korčulanski sakramentar*, pisan oko polovice 15. stoljeća na pergameni; *Speculum pectoris* (djela sv. Augustina), latinski kodeks malog formata s početka 14. stoljeća ukrašen gotičkim minijaturama i inicijalima; *Zbornik rimskih klasika*, pisan na papiru u 15. stoljeću, i dr. Tu su nadalje brojne inkunabule te na hrvatskom jeziku u 17. i 18. stoljeću tiskane crkvene knjige, *Pjesmarica* Bratovštine Svih svetih, pisana rukom, i najstarija sačuvana *Matica krštenih* iz 1583.

POKUĆSTVO

Staro, vrijedno pokućstvo, raspoređeno po dvoranama Riznice, nastalo je u razdoblju od 17. do 19. stoljeća. Manji dio predmeta potječe iz vlasništva crkve, odnosno opreme biskupskog dvora, a glavnina je dobavljena iz korčulanskih domova, no ima nekoliko dragocjenih primjeraka pokućstva nabavljenih izvan Korčule.

Kuće imućnijih građana bile su opremljene pokućstvom, a mnogo toga služilo je više ukrasu no upotrebi. O vrsti i broju tih predmeta doznaje se najviše iz obiteljskih inventara.⁵⁶ Skuplje, vrednije pokućstvo kupovalo se vani, vjerojatno u Mlecima, odnosno većim gradovima Dalmacije, pa u Trstu ili Beču.⁵⁷ Jednostavni predmeti za kuhinju, škrinje, ormari i sl. rad su domaćih drvodjelaca, a po rustičnoj izvedbi lako se razlučuje od uvezenog.

Bez sumnje su domovi plemstva, trgovaca i obrtnika bili dobro snabdjeveni pokućstvom. Ono se čuvalo i prenosilo generacijama u nasljeđe. No 19. stoljeće unosi novu modu te bržu i jeftiniju izradu pokućstva strojevima, pa se oprema korčulanskih kuća mijenja. Staro se rijetko popravlja, a nadomješta novim. Izmjene pokućstva sve su češće, pa uskoro nestaje i ono pribavljeno u prvoj polovici 19. stoljeća. Zbog toga su rijetko očuvane cjeline pokućstva, a nalaze se samo pojedinačni primjerci: stolice, naslonjači, ormarići i sl.

U Riznici su izloženi takvi komadi koji skromnom ljepotom i skladom oblika svjedoče nekadašnju opremu korčulanskih domova. Posebno su vrijedne *Skrinje*, djela domaćih drvorezbara 18. stoljeća, tipični primjerci te vrste pokućstva upotrebljavanog u seoskim i gradskim obiteljima za pohranu ženske odjeće, posebno miraza.⁵⁸

55 Opširniji prikaz i opis ovdje spomenutih rukopisa i knjiga donosi ANĐELKO BADURINA, *Iluminirani rukopisi u gradu Korčuli*, Zagreb 1974, HBD, knjiga VII, str. 12-47.

56 AMBROZ KAPOR, o.c. (29) str. 58-71, ALENA FAZINIĆ, o.c. (29)

57 DR. CVITO FISKOVIĆ, *Lastovski spomenici*, Prilozi, br. 16, Split 1966, str. 130-134; CVITO FISKOVIĆ, *Spomenici otoka Visa*, Prilozi, br. 17, Split 1968, str. 228-255; NEVENKA BOŽANIC-BEZIĆ, *Umjetnički obrt na Hvaru u XVI i početkom XVII st.*, Vijesti muzealaca i konzervatora, br. 2, Zagreb 1980, str. 28-37.

58 AMBROZ KAPOR i Nila STANULOVIĆ, *Mirazi u Korčuli od kraja 17. do sredine 19. vijeka*, Zadarska revija, br. 2-3, Zadar 1978, str. 261-273; ALENA FAZINIC, *Nekoliko popisa miraza iz Korčule XVIII i XIX st.* (u tisku).

Velika uglačana *komoda* u stilu Luja XVI, nekoliko emporskih *komoda*, *stolica*, *stolica* i *naslonjača*, bogato intarzirani *ormar-tabernakul* s kraja 18. stoljeća, metalni biskupski *faldistorij* iz 1710,⁵⁹ drveno *biskupsko prijestolje* (katedra) iz stolnice, djelo Vicka Tironija Bračanina⁶⁰ iz 18. stoljeća ističu se među sabranim predmetima. Ovamo se mogu dodati dva *moćnika-oltarića* iz obitelji Boschi, izvedena od rezbarena, pozlačena drva,⁶¹ mletački radovi 18. stoljeća, te široki rezbareni okvir *Antependija*, ukrašen plastičnim listovima i cvijećem s pozlatom iz istog vremena.⁶²

UKRASNI I UPOTREBNI PREDMETI

Korčulanske domove nemoguće je zamisliti bez brojnih manjih ukrasnih predmeta. Riznica također posjeduje takve ukrase izrađene u raznim materijalima. Stariji potječu mahom iz Mletaka ili Italije (17-18. stoljeće), a u 19. stoljeću uvoze se najviše iz Austrije. Te se stvari ljubomorno čuvaju i oporučno ostavljaju nasljednicima, ali kako je riječ o osjetljivu i lako propadljivu materijalu (majolika, porculan, staklo), broj im je s vremenom prilično smanjen, pa su rijetko očuvane cjeline ili više komada istog pribora.

Među kovinskim predmetima ističe se bakreni, renesansni *umivaonik*, izrađen u Mlecima u drugoj polovici 16. stoljeća.⁶³ Skupina mjedenih *mušara* predstavlja primjerke gotičke, renesansne i barokne izrade. Upotrebljavani su za usitnjavanje tamjana ali i u kućanstvu.⁶⁴ Ručna, mjedena, lijevana *zvonca* za kućnu upotrebu iz 19. su stoljeća, a ukrašava ih reljefno cvijeće, vitice i ljudski lik umjesto drška.⁶⁵ Kućne prenosne uljene svjetiljke od mjedi *lukjernari* bile su omiljele u Dalmaciji. Oblikom slijede stilove razdoblja u kojem nastaju: empire, biedermajer i kasnije.

59 »Item un Faldistorio di ferro indorato con pomoli d otone con cussini tre, estrato pao-nazzo di Panno.«

Vol. 30 INVENTARIO - ANNO 1604 Dodatak 23. VIII 1708 pg. 69 b i 75

60 Isti majstor izveo je i korna sjedala u stolnoj crkvi u Korčuli.

61 ALENA FAZINIĆ, *o.c.* (29) 579, 596, 597.

62 Okvir se nalazio u Franjevačkom samostanu na Badiji. Bilo ih je nekoliko a ostali su sada u franjevačkoj zbirci u Zadru. O tome: DIANA DEŠA, *Crkva Gospina Uznesenja u Kaštel Lukšiću i okviri antependija njenih oltara*, Prilozi, br. 20, Split 1975, str. 135-155; JOŠKO BELAMARIĆ, *Franjevačka crkva i samostan na otoku kod Korčule*, Prilozi 23, Split 1983, str. 149-191.

63 Takav umivaonik vidi se na slici Paola Veronese *Gospino rođenje* koja se nalazi u crkvi u Vrboskoj na Hvaru.

64 Slične mužare nalazi dr. C. Fisković među predmetima kućne opreme na Lastovu, nav.dj. (57), str. 131.

65 U starim inventarima na Visu (18. stoljeće) dr. C. Fisković je pronašao kućna zvonca kojima se dozivala posluga, nav. dj. (57), str. 234, a slično zvonce posjeduje zbirka franjevačkog samostana u Orebićima na Pelješcu: Cvito FISKOVIĆ, *Franjevačka crkva i samostan u Orebićima*, Spomenica Gospe od anđela u Orebićima 1470—1970, Omiš, 1970, str. 109.

Posude za cvijeće *vaze* od porculana najčešće su mletačke, plosnate, sprijeda ukrašene slikanim ili plastičnim cvijećem, bijele ili u boji i s pozlatom. U nekim je umjetno cvijeće izrađeno od muranskih perlica, a sve zajedno pod staklenim zvonom. Jedan takav buket načinjen je od sitnih morskih školjki šareno obojenih. Vaze su iz 18. i 19. stoljeća.

Porculanski *tanjuri*, *šalice* i dr. iz 19. stoljeća imaju oznake bečkih i čeških proizvođača. Staklene *čaše*, kristalne i brušene, bijele ili u boji, potječu iz austrijskih ili čeških staklana 19. stoljeća.

Ukrasne figurice *erosa* i skupina *Kavalir s damom* od bijela porculana radovi su mletačke manufakture 18. stoljeća.

LAPIDARIJ

Mali lapidarij, smješten na slikovitoj, prastaraj terasi nad cisternom (čatrnjom) i s krunom bunara, čuva vrijedne kamene ulomke. Budući da se u Korčuli istodobno s podizanjem novih kuća stoljećima vrše pregradnje i nadogradnje, mnogo klesanih dijelova zauvijek je nestalo, drugi su uzidani u novogradnje, neki zametnuti. Ovdje se nalazi niz ulomaka za koje nije poznato gdje su se prvobitno nalazili ni tko ih je radio. Većina tih vrlo vješto obrađenih ukrasa pronađena je slučajno pri restauratorskim zahvatima u stolnoj crkvi i drugim zgradama. Iako su imena autora nepoznata, neosporno je da su to djela domaćih majstora i radionica, a to potvrđuje brojnost i marljivost korčulanskih graditelja, kojima arhivske isprave bilježe imena, a očuvana zdanja i klesani ulomci djela.⁶⁶

U lapidariju su četiri *glavice* i još neki dijelovi stare, gotičke propovjedaonice iz stolne crkve. Tu je zatim niz biskupskih i obiteljskih *grbova* iz 15. do 18. stoljeća, a osobito je vrijedna *ploča* s natpisom na hrvatskom jeziku iz 1606, najstariji sačuvani takav spomenik u Korčuli.⁶⁷

KUHINJA

Ova zbirka smještena je u veliku prizemnu konobu« jugoistočnog dijela dvora, a sastoji se od posuđa, pokućstva i ostalih predmeta vezanih za rad u kuhinji i kućanstvu.

66 O korčulanskom graditeljstvu najviše je pisao dr. C. Fisković otkrivši u arhivima brojne podatke i imena majstora koji su radili ne samo u Korčuli već i diljem Dalmacije. No iako su istraživanja otkrila stotine imena korčulanskih kamenara, za većinu će biti teško utvrditi na kojim su građevinama radili. Ipak poneki cjelovit ugovor omogućio je da se ustanovi majstor određenih građevina, ukrasa i sl. a treba se nadati da će tako biti i ubuduće.

67 Natpis potječe iz srušene crkve sv. Sergija i Baka u Borgu, gdje je bio uzidan kraj ulaza a glasi:

.NA SLAW.BOGA.OVO.MISTO.

.CHARSTIANI.DAGA.VERSE.

.ISTO.LEMOSIN.CHO.

.MOSSE.DAGA.BOG.

.POMOSE.

1606

Tu se ističe velika cjelina posuđa od antike (1. stoljeće) do početka 20. stoljeća.

Rimsko glineno posuđe: amfore, lonci, vrčevi, zdjele, tanjuri, gradele i drugo izvađeni su iz mora u blizini poluotoka Pelješca na mjestu zvanom Pod Galijom, a nastali su u 2. stoljeću.⁶⁸

Glazirano glineno posuđe 16—18. stoljeća nađeno je u podmorju južno od otoka Korčule, nedaleko od Vele Luke. To su velike zdjele, kotliči, lonci i druge posude sa zelenom i smeđom caklinom. Srednjovjekovni *kositretni tanjuri* raznih veličina i ukrasa potječu iz zbirke Boschi te su jedini do sada poznati sačuvani primjerci takvog posuđa u gradu.

Tu je nadalje veća količina *engleske majolike 18. i 19. stoljeća*: jušnici, velike plitice, zdjele, tanjuri, vrčeci i dr. Nije naime bilo kuće koja nije posjedovala bar neki predmet ove manufakture.

Brojne *boce* i *čaše* od debelog lijevanog stakla dobavljene su u Italiji (19. stoljeće). Raznolika je i bogata zbirka malih ukrasnih i upotrebnih predmeta od majolike, porculana, stakla i kovine.

Posebnu cjelinu čini veći broj predmeta od bakra, mjedi i mesinga: kotliči, vjedra, vrčevi za kavu, oblici za pečenje kolača i pravljenje »kotonjate«, pegle, mužari, svjetiljke i svijećnjaci. Uz stilizirano ognjište izložen je pribor za održavanje i korištenje ognja: žarači, ražnjevi i dr. Skupljen je i niz drugih kućnih pomagala: vage, vrčevi za vodu, drveni valjci za tijesto, peći za grijanje prostorija ukrašene, lijevane od željeza i sl. Zbirku nadopunja odgovarajuće rustično pokućstvo iz 19. stoljeća: kuhinjska vitrina, police, komoda, stol, stolice, sve jednostavne domaće izrade. Tu je i niz *svetačkih slika* rađenih naivnim načinom na staklu (19. stoljeće).

NUMIZMATIKA

Numizmatička zbirka može se razvrstati prema općoj podjeli kovanica na klasičnu, srednjovjekovnu i suvremenu.⁶⁹

Od grčkih (klasičnih) kovanica tu je pedesetak osrednje očuvanih primjeraka. Najvažniji je *tetrobol* grada Histeje, nađen u predgrađu Korčule, a potječe iz 4. stoljeća pr. Krista, te srebrni *starter* iz korintske kovnice. Posebno je vrijedan brončani *grčki novčić*, koji neki drže vlastitim novcem grčke kolonije na Korčuli. Na njegovoj je prednjoj strani goli satir koji izliva amforu u drugu postavljenu na tlo. Iza njegovih leđa je riba i do nje natpis *kor*. Druga strana pokazuje golog Bakhusa koji jaše panteru. Novčić je nastao u 4. i 3. stoljeću pr. Krista.

68 O ovoj velikoj zbirci rimskog posuđa pisao je Dasen VRŠALOVIĆ, *Istraživanja i zaštita podmorskih arheoloških spomenika SRH*, Zagreb, 1974, str. 73—74.

69 Numizmatička zbirka i zbirka medalja uglavnom su u većem dijelu nastale dugogodišnjim sabiranjem don Iva Matijace, koji ih je darovao Riznici.

Tu su nadalje rimske republikanske i carske kovanice, nastale u razdoblju od 160. pr. Krista do 4. stoljeća po Kristu, bizantinski novac, pa novac srednjeg vijeka: mletački, ugarski, dubrovački te austrijskih zemalja.

Kovanice modernog vremena potječu iz gotovo svih evropskih zemalja, kao i nekih izvanevropskih, te zbirka suvremenih jugoslavenskih srebrnih i zlatnih kovani- ca, prigodnih ili jubilarnih.

Osim zbirke novca izložena je i veća količina medalja nastalih u razdoblju od 14. do 20. stoljeća, među kojima se ističu one izrađene u poznatim kovnicama ili lje- vaonicama i po nacrtima umjetnika.

Najstarija *medalja* (14. stoljeće) nađena je na benediktinskom groblju na otoku Mljetu. Ukrašena je samo s jedne strane reljefnim, gotički oblikovanim raspelom, a nosila se na lancu ili vrpci.

Veća brončana medalja s likom *Katarine Sforza* nastala je oko 1490, a tu je i ne- koliko većih brončanih medalja izrađenih u Firenci u 17. stoljeću koje prikazuju članove obitelji Medici.

Ističe se velika srebrna medalja njemačkog majstora Hansa Eberhardta iz 1565. Obje strane ispunja bogat, precizno rađen sitni ukras s reljefnim prikazom biblij- skih prizora iz Starog i Novog zavjeta.

Zbirku obogaćuje niz austrijskih, njemačkih i talijanskih medalja od 16. do 19. stoljeća zatim papinske medalje iz 19. i 20. stoljeća te veći broj medalja nabožnog sadržaja koje su nošene za ukras.

...

Iz ovog prikaza, koji nastoji osvijetliti podrijetlo, značenje te vrsnoću predmeta iz korčulanske Riznice, vidi se da je to bogata cjelina koja prelazi okvire uskoćrkv- nog značenja, zadirući u kulturno-povijesno područje života ovoga starodrevnog grada, gdje su crkveno i svjetovno umnogome oduvijek bili isprepleteni.

Ujedno ovaj primjer svjedoči kakvo, često nepoznato, nedovoljno vrednovano, bogatstvo posjeduju naše male sredine. Stoga je potrebno i nadalje istraživati, skupljati i čuvati baštinu koju su naši preci brižno u skromnim, teškim životnim uvjetima dobavljali i nama namrli.

ZUSAMMENFASSUNG

Die meisten Kloster-, Dom- und Pfarrkirchen in Dalmatien besitzen reiche Kunstsammlungen in denen Kunst- und Kulturschätze Jahrhunderte lang sorgsam gesammelt und aufbewahrt wurden.

Nach dem zweiten Weltkrieg begann man überall um diese Sammlungen zu sorgen, das Zerstreute zusammenzubringen und der Öffentlichkeit zugängliche Museeneinheiten zu schaffen.

Eine der ersten Kunstsammlungen dieser Art ist das Museum der Stiftkirche Hl. Markus in Korčula, gegründet im Jahre 1950. und, nach der Einrichtung der Räume, im Jahre 1984. eröffnet. Die Idee kam vom Probst von Korčula Don Ivo Matijaca, der zusammen mit dem akademischen Maler Lj. Babić die Auswahl der Exponate getroffen hat. Lj. Babić selbst hat die Pastellskizzen, den genauen Plan und eine präzise Beschreibung gefertigt.

Die Zahl der Kunstgegenstände wie auch die Räume wurden mit der Zeit erweitert, so dass wir zur Zeit sieben Säle und ein Lapidarium (Terrasse) haben, wo die Kunstwerke in der Zeitfolge vom 15. bis zum 20. Jahrhundert eingeteilt sind. Es gibt folgende Abteilungen: MALEREI — Bilder heimischer, italienischer und anderer Meister von 15. bis 20. Jh. BILDHAUEREI — Skulpturen heimischer und anderer Künstler, aus Marmor, Stein, Holz, Bronze u.s.w. von 15. bis 20. Jh. LITURGISCHES SILBER aus heimischen und fremden Werkstätten von 14. bis 20. Jh. LITURGISCHE GEWÄNDER — 14. bis 20. Jh. MANUSKRIPTE (oder gedruckte Bücher) von 12. bis 17. Jh. MÖBEL — 17. bis 19. Jh. ZIER-GEGENSTÄNDE — 15. bis 20. Jh. NUMISMATIK — 4. vC bis 20. Jh. LAPIDARIUM — 14. bis 19. Jh. KÜCHE — 1. bis 20. Jh.

Die Gegenstände in der Kunstsammlung stammen teils aus dem Kircheneigentum, teils aus den Familienhäusern, teils aus der Privatsammlung von Don Ivo Matijaca. Ausserdem, haben viele von zeitgenössischen Künstlern ihre Bild- und Skulpturwerke geschenkt. Besonders merkwürdig unter den Gegenständen in der Kunstsammlung sind gotische u Renaissance-Werke der einheimischen Maler aus dem 15. und 16. Jh., vor allen aber das mehrteilige Bild von Blasius aus Trogir, dann viele Bilder von unbekanntem italienischen Autoren aus der Renaissance- und Barockzeit, gotische Silberkelche, Silberkruzifixe und andere Silbergegenstände geschmiedet bei uns (Dubrovnik) oder in Venedig, gestickte liturgische Gewänder aus dem 15. Jh. venetianischer Brokat aus dem 17. Jh., grosse Sammlung von römischen Tongefässen aus dem 1. Jh.

Über diese Kunstsammlung wurden neben den gelegentlichen Zeitungsartikeln mehrere wissenschaftliche Arbeiten veröffentlicht in denen einzelne Abteilungen oder Gegenstände beschrieben sind. Eine Gesamtarbeit über diese Kunstschatze gibt es aber nicht, darum möchte diese Arbeit mit einer Reihe der Archiv- und Bibliographie-Daten diese Lücke einigermaßen schliessen. Es handelt sich nämlich um eine merkwürdige und wertvolle Kunstsammlung, die den Rahmen eines Ortes oder einer Lokalkirche übersteigt.